

Opleidingsvisie

Bachelor tot leraar basisonderwijs

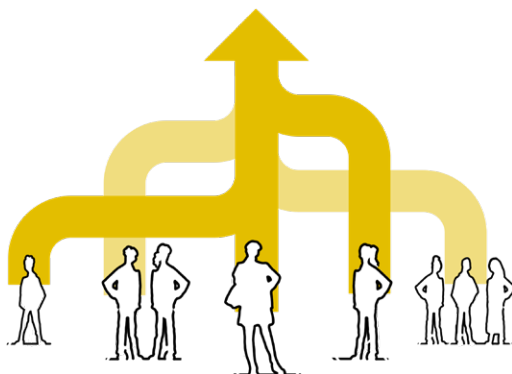

Inhoud

Samen bouwen aan onderwijs met impact

Samenvatting	3
1. Opleiden met impact	4
2. Flexibel en praktijkgericht	4
3. Persoonlijk en professioneel	5
4. Pedagogische visie	6
5. Didactische visie	7
6. Toetsvisie	8
Bronnen	9
Bijlage 1: Leidende principes van het onderwijs	10
Bijlage 2: Beroepsbeeld	12
Bijlage 3: Implicaties visie voor het onderwijs	13

Samen bouwen aan onderwijs met impact

Samenvatting

Onze opleidingsvisie van de bachelor Leraar basisonderwijs richt zich op de ontwikkeling van aanstaande leerkrachten die in een complexe samenleving flexibel, reflectief en toekomstgericht kunnen handelen. Professionals die vakinhoudelijke kennis, didactische vaardigheden en pedagogische competenties integreren en daarbij oog hebben voor de individuele behoeften van het kind.

De I van IPABO staat voor interlevensbeschouwelijk, inclusief en impact. Dat zie je terug in onze opleidingsdidactiek. Door verschillende levensbeschouwelijke perspectieven in het curriculum te integreren, kunnen aanstaande leerkrachten een inclusieve leeromgeving creëren met aandacht voor de diverse achtergronden van kinderen. Ook kunnen ze vraagstukken op het gebied van gelijkwaardigheid en sociale rechtvaardigheid herkennen en aanpakken. Onze studenten zijn toegerust om bij te dragen aan een rechtvaardige, harmonieuze samenleving.

Onze visie op leren is geïnspireerd door het sociaal-constructivisme, waarbij kennisverwerving een actief, sociaal proces is. In ons onderwijs geven we dit vorm aan de hand van het HILL-model (*High impact learning that lasts*) en de principes van betekenisvol leren (Dochy et al., 2020; Fink, 2013). De didactische aanpak is toekomstgericht, met nadruk op het stimuleren van een onderzoekende houding, persoonsvorming, internationalisering en een brede kennisbasis. Zo wordt aandacht besteed aan de ethische en maatschappelijke implicaties van technologie zoals kunstmatige intelligentie, opdat aanstaande leerkrachten hier bewust en kritisch mee leren omgaan.

Onze visie kent drie uitgangspunten:

1. Een kennisrijk curriculum

Het beroep van leraar is veelzijdig en vraagt om professionals met een stevige theoretische basis. Daarom bieden we een kennisrijk curriculum waarin studenten niet alleen handelen vanuit praktijkervaring, maar ook leren om doordachte keuzes te maken vanuit een rijk theoretisch kader. Ons curriculum integreert de kernvakken¹ met andere vakinhouden en koppelt theorie continu aan de praktijk.

2. Sterke koppeling tussen theorie en praktijk

Theorie en praktijk zijn in ons onderwijs nauw met elkaar verbonden door een duidelijke stagelijn. Werkplekleren, co-creatie en onderzoek kenmerken het curriculum. Leren in authentieke beroepsituaties stimuleert studenten om kritisch en innovatief te denken.

De doorlopende leerlijn van 0-14 jaar is een belangrijk onderdeel van onze aanpak. Een vloeiende overgang van kinderopvang naar basisonderwijs en voortgezet onderwijs is essentieel voor een optimale ontwikkeling. In de samenwerking met het werkveld leren aanstaande leerkrachten om de leerprocessen van kinderen te begeleiden in deze doorlopende lijn. Zodat zij pedagogische continuïteit kunnen waarborgen en kunnen inspelen op de specifieke leerbehoeften in elke fase. Spelend en onderzoekend leren zijn hierin centrale pijlers, waardoor studenten leren hoe ze een rijke leeromgeving voor kinderen kunnen creëren.

3. Regie op het eigen leerproces

De combinatie van complexe, praktijkgerichte opdrachten en begeleiding bereidt aanstaande leerkrachten voor op de dynamiek van het onderwijs. Het curriculum biedt veel ruimte voor autonomie en eigen keuzes. Terwijl structuur en intensieve begeleiding worden geboden om het leerproces te ondersteunen. Dankzij de kleinschaligheid van de opleiding is er veel ruimte voor persoonlijke begeleiding, wat bijdraagt aan de autonomie en competentie van de studenten. Feedback geeft studenten inzicht in hun ontwikkeling en stimuleert hen initiatief te nemen voor de volgende stap. Toetsing waarborgt de bekwaamheid van aanstaande leerkrachten en dient als een leermoment in de ontwikkeling van reflectieve, onderzoekende professionals. Deze aanpak versterkt de vakinhoudelijke kennis en stimuleert persoonlijke en professionele groei.

¹. pedagogiek, didactiek, taal-lezen, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid, kritisch burgerschap en levensbeschouwing

1. Opleiden met impact

In een snel veranderende en complexe samenleving moeten leraren naast vakinhoudelijke kennis en didactische vaardigheden, ook beschikken over een breed palet pedagogische en sociale vaardigheden. Samen met het werkveld leiden we leerkrachten op die flexibel en reflectief handelen, en oog hebben voor de individuele ontwikkeling van het kind en maatschappelijke veranderingen.

Basisvaardigheden als taal-lezen en rekenen-wiskunde benaderen we vanuit een kritisch perspectief. Deze vaardigheden zijn essentieel voor de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen en zijn een middel om te emanciperen. Tegelijkertijd kunnen ze, bij incorrect gebruik, uitsluiting versterken (OECD, 2018). We kiezen voor een integrale benadering, waarin basisvaardigheden worden verbonden met (leer)gebieden als kritisch burgerschap, digitale geletterdheid en sociale vaardigheden. Zo dagen we aanstaande leerkrachten uit om de contextuele en maatschappelijke implicaties van hun onderwijs te doorgronden.

We leiden aanstaande leerkrachten op die toekomstgericht onderwijs geven. We stimuleren een onderzoekende en reflectieve houding en leren studenten omgaan met uitdagingen zoals de toenemende digitalisering en diversiteit. We streven naar een inclusieve leeromgeving en zorgen ervoor dat iedere student gehoord en gezien wordt. En wordt uitgedaagd om voorbij de eigen grenzen te kijken. Een *sense-of-belonging* is essentieel voor motivatie en welzijn (Kennisrotonde, 2023). Wij zien onderwijs als een krachtig middel om leerlingen te ondersteunen in hun persoonlijke en cognitieve ontwikkeling en om hen voor te bereiden op hun rol in de maatschappij. Dit vraagt om leerkrachten die zich kritisch kunnen verhouden tot hun eigen handelen. Leerkrachten die met collega's en het bredere werkveld bijdragen aan de ontwikkeling van het onderwijs in de democratische samenleving. Onze opleidingsvisie is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, praktijkgericht leren en innovatieve onderwijsvormen zoals het *High impact learning that lasts* (HILL)-model en de principes van spelend en onderzoekend leren (Dochy et al., 2020).

De doorlopende lijn in ontwikkeling en leren van 0-14 jaar vormt een cruciaal onderdeel van onze aanpak. Een vloeiende overgang van kinderopvang naar basisonderwijs en naar het voortgezet onderwijs is essentieel voor een optimale ontwikkeling van het kind. In de samenwerking met het werkveld leren aanstaande leerkrachten om de leerprocessen van kinderen te begeleiden in deze doorlopende lijn, zodat zij pedagogische continuïteit kunnen waarborgen en inspelen op de specifieke leerbehoeften in elke fase.

Het programma en de leeromgeving zijn zo ontworpen, dat de aanstaande leerkracht zich gesteund voelt om autonoom te handelen en zich verbonden voelt met het werkveld en de IPABO. Door ruimte te bieden voor autonomie en persoonlijke groei, bereiden wij hen voor op hun toekomstige rol als verantwoordelijke en betrokken leerkracht, die een positieve impact heeft op de leerlingen van morgen.

We willen aanstaande leerkrachten toerusten om kwalitatief hoogstaand onderwijs te bieden, waarin kennis, pedagogiek en inclusiviteit samenkomen. Waar nodig, zijn de leerkrachten in staat de onderwijs-situatie betekenisvol aan te passen en te innoveren.

2. Flexibel en praktijkgericht

Wij leiden aanstaande leerkrachten op volgens de principes van samen opleiden, binnen het Partnerschap Samen Opleiden Noord-Holland. Betrokken school- en instituutsopleiders en werkplekbegeleiders dragen samen verantwoordelijkheid voor de opleiding, waarbij we professionalisering koppelen aan praktijkgericht onderzoek en continue kennisontwikkeling in het werkveld. Wij staan voor een lerende organisatie en geloven in *leading by example*. Dat houdt in dat zowel docenten als aanstaande leerkrachten een voorbeeldfunctie voor elkaar vervullen én voor hun leerlingen, de zogenaamde dubbele loop. Onderwijzen draait niet alleen om het overdragen van kennis. Maar ook om het voorleven van professioneel gedrag, een onderzoekende houding en reflectie op het eigen handelen en op de ontwikkelingen in het onderwijs. Door gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen voor het opleiden van aanstaande leerkrachten, bieden we een omgeving voor co-creatie en samenwerking.

Aanstaande leerkrachten leren in authentieke beroepssituaties, waardoor theorie en praktijk voortdurend op elkaar worden afgestemd en zij leren door te doen. Dit geeft hen een dieper inzicht in hun toekomstige werkveld. De aanstaande leerkracht is wendbaar en kan flexibel en proactief inspelen op veranderingen in de onderwijscontext, zoals technologische innovaties, maatschappelijke ontwikkelingen en diversiteit in de klas.

We kiezen voor een wendbare onderwijsaanpak die rekening houdt met de verschillende behoeften en kennisniveaus van onze studenten:

- Jongvolwassenen die direct na hun middelbare school (mbo, havo, vwo) de bacheloropleiding gaan volgen.
- Professionals die al in het onderwijs werken en hun kwalificaties willen uitbreiden of verdiepen.
- Zij-instromers

De combinatie van online en fysiek onderwijs, biedt ons de flexibiliteit om het onderwijs aan te passen voor de aanstaande leerkracht. Aanstaande leerkrachten kunnen hun leerproces deels zelf sturen en leren op een manier die past bij hun situatie.

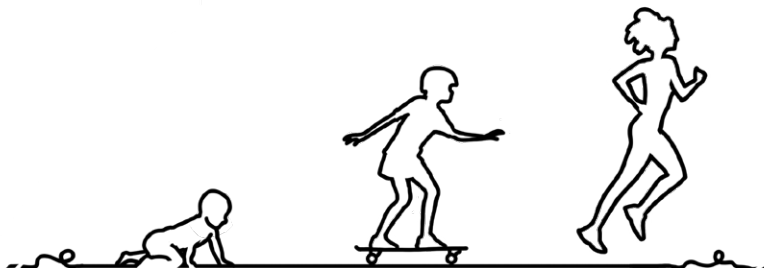
Flexibilisering betekent ook dat we inzetten op een variatie in toetsvormen, door inzet van portfolio's en (peer)feedback, waardoor aanstaande leerkrachten meer regie krijgen over hun leerproces. Toetsing is niet alleen gericht op het meten van kennis, maar ook op het stimuleren van reflectie en persoonlijke groei.

We bieden een kennisrijk curriculum met een sterke vakintegratie. Een positief pedagogisch leerklimaat, een rijk onderwijsaanbod en multiperspectiviteit bereidt aanstaande leerkrachten voor om onderbouwde en verantwoorde keuzes te maken in een complexe onderwijspraktijk.

3. Persoonlijk en professioneel

Kleinschaligheid is onze kracht. Dankzij de persoonlijke begeleiding streven ernaar dat aanstaande leerkrachten zich veilig, verbonden en gewaardeerd voelen. We gaan uit van het studentperspectief en beantwoorden de vraag naar de basisbehoeften van autonomie, competentie en relatie, zoals beschreven in de Zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 2000). We spelen in op de diversiteit in leerstrategieën en leerervaringen van studenten en bieden instructievormen en leeractiviteiten die aansluiten bij de verschillende leerbehoeften.

Het Kenniscentrum Spelend en Onderzoekend leren met haar vijf onderzoekslijnen (het jonge kind, rekenen-wiskunde, onderwijs & (leer)technologie, kansengelijkheid en lezen) versterkt de samenhang tussen onderzoek en onderwijs. Door intensieve samenwerking met onze lectoraten blijven aanstaande leerkrachten op de hoogte van actuele wetenschappelijke kennis en weten ze die toe te passen in de onderwijspraktijk. Lectoraten dragen bij aan de onderzoekende houding binnen het onderwijs.

4. Pedagogische visie

p Hogeschool IPABO staat de ontwikkeling van aanstaande leerkrachten centraal, in een leeromgeving die zowel veilig als stimulerend is. Een stevige basis voor het leren begint vanuit een sense-of-belonging. We maken hierin onderscheid tussen academische en sociale verbinding.

De academische sense-of-belonging is de verbinding die aanstaande leerkrachten voelen met de inhoud en doelen van de lessen. De sociale sense-of-belonging is de verbinding die aanstaande leerkrachten voelen met medestudenten en docenten binnen de opleiding. Dit wordt onder andere gefaciliteerd door de kleinschaligheid die Hogeschool IPABO kenmerkt.

Belangrijke kwaliteitsaspecten binnen een leeromgeving voor het creëren van een sense-of-belonging zijn respect en gelijkwaardigheid, elkaar persoonlijk leren kennen, oprechte persoonlijke communicatie en ondersteuning bij het leerproces. We streven naar een inclusieve opleiding. Dat betekent dat we alert zijn op patronen en mechanismen die structuren van ongelijkheid in stand houden en deze willen aanpakken (Van Stapele, 2022).

In het onderwijs zijn sommige stemmen dominanter dan andere. We spelen in op de bestaande diversiteit en willen de disbalans in machtsrelaties waar mogelijk herstellen. Zo zijn we alert op onbewuste aannames in ons onderwijs die uitsluitend werken en we verzetten ons tegen alle vormen van dominantie. Onze opleiding wil barrières doorbreken en gelijke kansen bieden aan alle aanstaande leerkrachten, ongeacht hun achtergrond of ervaring. Waar nodig doorbreken we structuren die sommige studenten op achterstand zetten.

Onze pedagogische benadering wordt verder gevoed door de drie I's van IPABO: interlevensbeschouwelijk, inclusief en impact. Wij ondersteunen aanstaande leerkrachten in het reflecteren op hun persoonlijke overtuigingen en het erkennen van diversiteit als een bron van kracht. Zingeving vormt een centraal element in hun professionele identiteit, waardoor zij in staat zijn betekenisvol onderwijs te bieden dat kinderen niet alleen cognitief, maar ook moreel en sociaal ondersteunt.

Onze pedagogische visie is sterk geworteld in de Zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan (2000) die de basisbehoeften aan relatie, autonomie en competentie als fundament ziet voor het welbevinden en de intrinsieke motivatie van aanstaande leerkrachten. In ons handelen zetten we daarom in op het versterken van deze drie behoeften.

Daarnaast is ons onderwijs geïnspireerd door het sociaal-constructivisme. Leren zien wij als een actief en sociaal proces, waarin kennis wordt opgebouwd in interactie met anderen. Aanstaande leerkrachten leren niet alleen van de docent, maar ook van elkaar en van feedback vanuit het werkveld. Actieve deelname aan het leerproces stimuleert diepgaand leren en reflectie, en is essentieel voor het ontwikkelen van de professionele identiteit van onze studenten.

We leiden leerkrachten op die cultureel sensitief zijn en in een diverse, mondiale samenleving kunnen opereren. Internationalisering biedt aanstaande leerkrachten de kans om hun onderwijs te verrijken met mondiale perspectieven en om hun interculturele competenties te ontwikkelen. Door internationale ervaringen leren aanstaande leerkrachten om creatief en flexibel in te spelen op complexe uitdagingen.

We omarmen levensbeschouwelijke diversiteit en bieden ruimte aan verschillende perspectieven. Aanstaande leerkrachten worden ondersteund in hun zoektocht naar zingeving. Dit versterkt hun vermogen om in te spelen op de culturele en levensbeschouwelijke rijkdom die onze diverse samenleving kenmerkt.

In lijn met het denken van Gert Biesta zien wij onderwijs als 'het prachtige risico' (Biesta, 2013). We erkennen dat onderwijs niet volledig voorspelbaar is. En dat je als docent nooit precies weet wat je teweegbrengt bij de aanstaande leerkracht of leerling. Dit onvoorspelbare karakter van het onderwijs biedt ruimte voor het ontstaan van iets nieuws. In plaats van te focussen op controle, omarmen we het risico dat onderwijs met zich meebrengt.

Aanstaande leerkrachten krijgen de ruimte om regie te nemen over het eigen leerproces en eigen keuzes te maken. Dit behoeft een ondersteuning van het leerproces, of structuurondersteuning. Essentieel in structuurondersteuning zijn onder andere kwalitatief goede feedback, begeleiding door een studie-begeleider (Ros et al., 2020) en het zien van goede voorbeelden (leading by example, de dubbele loop, rolmodellen; Geerdink & Gommers, 2021). Door expliciet te tonen hoe theorieën, vaardigheden en waarden in de praktijk werken, fungeren docenten als krachtige rolmodellen.

5. Didactische visie

We leiden toekomstgerichte leerkrachten op om onderwijs te geven in een diverse, snel veranderende en digitale samenleving. Ons onderwijs is gebaseerd op de principes van samen leren, autonomie en een sterke verbinding tussen theorie en praktijk. Kennis, persoonsvorming en samenwerking staan centraal, in lijn met de onderwijsfilosofie van Biesta (2013) en de bouwstenen van het HILL-model (Dochy et al., 2020).

De verschillen tussen aanstaande leerkrachten in ervaring, kennis, vaardigheden worden benut als bron van wederzijds leren (Oonk & De Goeij, 2006; Van Zanten, 2006). "Het samen leren wordt gekenmerkt door interactie, intervisie, samenwerken, elkaar ondersteunen, begeleiden, lesgeven en peerfeedback geven, zowel met als zonder begeleiding van de docent." (Kool et al., 2023, p.45).

Wij bieden een kennisrijk curriculum waarin vakintegratie bewust wordt ingezet. Kernvakken zoals taal-lezen, rekenen-wiskunde, kritisch burgerschap, digitale geletterdheid en levensbeschouwing worden verweven met authentieke beroepssituaties, opdat onze studenten een breed perspectief op lesgeven ontwikkelen. Dit stelt hen in staat om vakoverstijgend te denken, en basisvaardigheden te zien als onderdeel van een geïntegreerd geheel. Een basisvaardigheid zoals lezen is nodig om mee te kunnen draaien in de maatschappij en is verbonden met identiteit, interpretatie en het begrijpen van anderen, jezelf en de wereld om je heen (UNESCO, 2024).

We stimuleren het gebruik van praktijkgericht onderzoek en vakoverstijgend leren om de verbinding tussen theorie en praktijk te versterken. Het HILL-model vormt de basis voor ons didactische handelen, met nadruk op co-creatie, werkplekleren en uitdagende taken (Dochy et al., 2020).

De verbinding tussen theorie en praktijk vormt de kern van onze didactische benadering, waarbij wij aanstaande leerkrachten begeleiden om theorieën en concepten toe te passen in beroepsrelevante situaties op de opleidingsscholen. We integreren werkplekleren in het curriculum, waarbij aanstaande leerkrachten de kans krijgen om direct praktijkervaring op te doen in samenwerking met scholen en andere partners. De wisselwerking tussen theorie en praktijk is essentieel om leerkrachten op te leiden die kunnen reflecteren op hun handelen en dit kunnen aanpassen aan de onderwijscontext.

Onze didactiek is gebaseerd op wetenschappelijke onderzoeken, de praktijkervaringen van docenten en de lokale onderwijscontext. Daarin zijn we studentgericht en zoeken we een balans tussen het bieden van autonomie en begeleiding. We stimuleren aanstaande leerkrachten om regie te nemen over hun eigen leerproces. We geven ze veel ruimte voor eigen keuzes en betrekken hen actief bij het leerproces. De theorie van Dee Fink's taxonomie over betekenisvol leren (Fink, 2013) ondersteunt deze visie, door de holistische ontwikkeling van aanstaande leerkrachten te stimuleren.

Natuurlijke nieuwsgierigheid en intrinsieke motivatie helpen kinderen in hun ontwikkeling. We zien spelend leren als de motor van jonge kinderen, zoals onderzoekend leren dat is voor oudere kinderen. Ons onderwijs stelt kinderen in staat om via spel en experiment te leren en hun wereld te verkennen.

Aanstaande leerkrachten worden opgeleid om een rijke leeromgeving te creëren die onderzoekend en spelend leren stimuleert. Zodat kinderen hun natuurlijke nieuwsgierigheid ontwikkelen en zelfstandig leren oplossen. Het Kenniscentrum Spelend en Onderzoekend leren, met de expertiseruimtes Speleon en Exploreon, draagt bij aan de ontwikkeling en implementatie van deze leervormen.

We vragen een kritische en onderzoekende houding van aanstaande leerkrachten. Ten aanzien van het eigen functioneren en de onderwijspraktijk. We dagen hen uit om beslissingen te onderbouwen en theoretische kennis kritisch te bevragen. Ook hier geldt het principe van *leading by example*: onze docenten geven het goede voorbeeld door een kritische en reflectieve houding aan te nemen.

De opleiding bereidt voor op lesgeven in een digitale wereld. Aanstaande leerkrachten worden geschoold in het bewust en effectief gebruik van technologie in het onderwijs, met aandacht voor de ethische implicaties. Ze leren om kritisch na te denken over de impact van technologieën op hun leerlingen en het onderwijsproces. En ze begrijpen dat digitale geletterdheid een essentieel onderdeel is van hun professionele ontwikkeling.

Omdat AI steeds belangrijker wordt, leren aanstaande leerkrachten over de principes en potentie van AI in het onderwijs. Er is aandacht voor de voordelen, de uitdagingen, de maatschappelijke en de ethische implicaties. We leiden onze studenten op tot verantwoordelijke onderwijsprofessionals met een onderbouwde en gewogen visie over de inzet van AI.

6. Toetsvisie

 nze toetsen hebben primair een leerfunctie volgens *assessment as learning* (Dochy et al., 2018). Doorlopende feedback op de vaardigheden en kennis stuurt de ontwikkeling van aanstaande leerkrachten en stimuleert zelfreflectie. Studenten vergelijken feedback van verschillende actoren, om hun eigen leerproces bij te sturen. Dit sociaal-constructivistische proces vindt plaats in nauwe dialoog met opleidingsdocenten, schoolopleiders, werkplekbegeleiders en *peers*. Door de verschillende perspectieven ontstaat een holistisch beeld van de ontwikkeling van de aanstaande leerkracht.

Dankzij deze formatieve toetsing zijn aanstaande leerkrachten beter voorbereid op de praktijk, waarin zij verantwoordelijk zijn voor hun eigen (door)ontwikkeling.

Toetsing heeft uiteraard ook een beslisfunctie. Voor deze summatieve toetsing maken we (onder andere) gebruik van de landelijke kennisbasistoetsen. Waar formatieve toetsing inzicht geeft in de voortgang en de volgende ontwikkelstap, zorgt summatieve toetsing voor een meetbaar eindpunt. Door de combinatie van beide toetsingsvormen, kunnen we een betrouwbaar en valide oordeel vormen over de houding, kennis en vaardigheden van onze aanstaande leerkrachten.

Het geven van kwalitatieve feedback en structuurondersteuning is essentieel. Aanstaande leerkrachten krijgen duidelijke doelen en richtlijnen aangereikt om hun leerproces vorm te geven. Duidelijke kaders en ruimte voor eigen sturing helpen aanstaande leerkrachten om autonoom en verantwoord handelen ten aanzien van hun ontwikkeling (Deci & Ryan, 2000).

Bronnen

- Biesta, G.J.J. (2013). *Beautiful Risk of Education* (1st ed.). <https://doi.org/10.4324/9781315635866>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Dochy, F., Dochy, & Janssens, M. (2018). Assessment as learning: De volgende stap in de toetsrevolutie. In D. Sluijsmans, & M. Segers (Eds.), *Toetsrevolutie: Naar een feedbackcultuur in het hoger onderwijs* (pp. 23-34). Uitgeverij Phronese.
- Dochy, F., Segers, M., & Dochy, W. (2020). *Bouwstenen voor high impact learning: van model naar praktische tips en succescriteria*. Boom.
- Fink, L. D. (2013). *Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses* (Revised and updated edition). Jossey-Bass.
- Geerdink, G., & Gommers, M. (2021). Met studenten als partners worden lerarenopleiders beter en effectiever in het rolmodellen. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 42(2), 27–41.
- Kennisrotonde. (2023). *Sense-of-belonging: Motivatie en welzijn in het onderwijs*. Kennisrotonde.
- Kool, M., van Doornik-Beemer, H., Keijzer, R., Veldhuis, M., & van Zanten, M. (2023). Kwaliteitscriteria voor het reken-wiskundeonderwijs op de pabo. *Volgens Bartjens Ontwikkeling en Onderzoek*, 4(42), 41-52.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/2030-project/>
- Oonk, W., & De Goeij, E. (2006). Wiskundige attitudevorming. *Reken-wiskundeonderwijs: onderzoek, ontwikkeling, praktijk*, 25(4), 37-39.
- Ros, A., Van Loon, A. & Verbeeck, K. (2020). Gemotiveerd leren en lesgeven: *De kracht van intrinsieke motivatie* (2de dr.). Uitgeverij Coutinho.
- UNESCO. (2024, 17 september). *What you need to know about literacy*. Geraadpleegd op 1 juli 2025, van <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know>
- Van Stapele, N. (2022). *Inclusive education: Undoing authority to transform* [Intreerede]. The Hague University of Applied Sciences, Centre of Expertise Global and Inclusive Learning. Geraadpleegd op 1 juli 2025, van https://www.thu.nl/sites/hhs/files/documents/Lectoraat-inclusive-education-undoing-authority-to-transform_0.pdf
- Van Zanten, M. A. (2006). Gecijferdheid op de pabo: leren versus selecteren. *Reken-wiskundeonderwijs: onderzoek, ontwikkeling, praktijk*, 25(1), 9-15.

Bijlage 1 • Leidende principes van ons onderwijs

1. I van IPABO

Ons onderwijs is waardegedreven. In een inclusieve leeromgeving bieden we ruimte voor diverse levensbeschouwelijke perspectieven (interlevensbeschouwelijk), waarmee we in een inclusieve leeromgeving aanstaande leerkrachten ondersteunen in hun zoektocht naar zingeving en hen voorbereiden om betekenisvolle impact te maken in de samenleving.

2. Autonomie en zelfsturing

Het onderwijs is gericht op het stimuleren van autonomie bij aanstaande leerkrachten. Dit betekent dat ze ruimte krijgen om keuzes te maken in hun leerproces en verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen ontwikkeling. Ze worden ondersteund met structuur en begeleiding, maar behouden controle over hun leerreis.

3. Samenwerking en co-creatie

Leren is een sociaal proces waarin interactie en samenwerking centraal staan. Het onderwijsontwerp moet samenwerking tussen aanstaande leerkrachten en met het werkveld bevorderen, waarbij co-creatie van kennis plaatsvindt door intervisie, (peer)feedback en samenwerking met opleiders en collega-leerkrachten.

4. Context specifiek en praktijkgericht leren

De verbinding tussen theorie en praktijk moet altijd centraal staan in het onderwijsontwerp. Aanstaande leerkrachten moeten de mogelijkheid krijgen om kennis toe te passen in authentieke, praktijkgerichte leersituaties, bijvoorbeeld tijdens stages en praktijkopdrachten.

5. Sense-of-belonging

Het onderwijs draagt bij aan een inclusieve leeromgeving waarin elke aanstaande leerkracht zich geaccepteerd, gerespecteerd en verbonden voelt (sense-of-belonging). Dit vergroot de motivatie en het welzijn en ondersteunt hun leerproces. Dit betekent onder meer dat we alert zijn op onbewuste aannames die er in het ontwerp zitten en die aanstaande leerkrachten als uitsluitend kunnen ervaren; dat we er kritisch op zijn dat het ontwerp niet te eurocentrisch is, en dat we micro-agressies proberen te voorkomen.

6. Kennisgerichte didactiek

We omarmen een kennisrijk curriculum waarin vakintegratie van basisvaardigheden met andere vakken centraal staat en zetten praktijkgericht leren in als middel om de verbinding tussen theorie en praktijk te versterken. Kennis vormt de basis van het curriculum, met een sterke focus op zowel vakdidactische als pedagogische kennis. Aanstaande leerkrachten worden uitgedaagd om deze kennis te begrijpen, toe te passen en te reflecteren op hun handelen in complexe authentieke beroepssituaties.

7. Aansluiten bij leerbehoeften aanstaande leerkracht

Het onderwijs sluit aan bij de verschillende behoeften van aanstaande leerkrachten. Dit houdt in dat zowel online als fysiek onderwijs wordt aangeboden en dat toetsvormen variabel zijn, gericht op het meten van zowel kennis als ontwikkeling.

8. **Formatieve en summatieve toetsing**

Het onderwijsontwerp moet een balans vinden tussen formatieve en summatieve toetsing, waarbij formatieve evaluaties worden ingezet om het leerproces te stimuleren en te monitoren en summatieve toetsen worden gebruikt om valide en betrouwbare eindbeoordelingen te maken.

9. **Feedback en reflectie**

Het geven en ontvangen van kwalitatieve feedback is een integraal onderdeel van het leerproces. Aanstaaende leerkrachten worden gestimuleerd om feedback te gebruiken voor zelfreflectie en om hun eigen ontwikkeling continu te verbeteren.

10. **Digitale geletterdheid en technologie**

Het onderwijsontwerp is gericht op het bevorderen van digitale geletterdheid en kritisch nadenken over de inzet van technologie. Dit bereidt aanstaande leerkrachten voor op het werken in een digitale en technologisch geavanceerde samenleving, waarin ze niet alleen gebruikers, maar ook onderzoekende en verantwoordelijke onderwijsprofessionals zijn.

11. **Uitdagende taken en complexiteit**

Het onderwijsontwerp daagt aanstaande leerkrachten uit met complexe en authentieke leersituaties. Deze taken stimuleren hen om diepgaand te leren en hogere-orde denkvaardigheden te ontwikkelen, passend bij de realiteit van het werk in het onderwijs.

12. **Persoonsvorming**

Onderwijs draagt bij aan de persoonsvorming van de aanstaande leerkracht, waarbij aandacht is voor hun persoonlijke en professionele identiteit als leerkracht en voor hun welzijn. Aanstaaende leerkrachten worden gestimuleerd om zichzelf te ontwikkelen als autonome, verantwoordelijke, unieke individuen die hun plek vinden in de samenleving en de onderwijspraktijk. We ondersteunen hen in het vinden van hun persoonlijke en professionele identiteit als leerkracht.

13. **Onderzoekende en kritische houding**

Het onderwijsontwerp moedigt aanstaande leerkrachten aan om een onderzoekende en kritische houding aan te nemen. Dit houdt in dat ze leren om vragen te stellen, kritisch te reflecteren op hun eigen handelen en dat van anderen en actief op zoek gaan naar nieuwe kennis om hun onderwijspraktijk te verbeteren.

Bijlage 2 • Beroepsbeeld

Hogeschool IPABO en het werkveld hebben dit beroepsbeeld in gezamenlijkheid opgesteld als richtinggevend kompas in het samen opleiden van startbekwame leerkrachten.

De essentie van het beroep

Bekwame leerkrachten zijn naast vakinhoudelijk sterk ook pedagogisch en didactisch goed onderlegd. Zij zorgen voor het welzijn van de leerlingen en creëren een positieve, veilige en stimulerende leeromgeving waarin alle leerlingen ruimte en aandacht krijgen om te leren en zich te ontwikkelen.

Bekwame leerkrachten hebben inzicht in de doorlopende leerlijnen en spelen proactief in op de leerbehoeften van leerlingen in verschillende ontwikkelingsfasen. Daarbij handelen zij beredeneerd op basis van actuele inzichten uit theorie en praktijk, in samenhang met de specifieke onderwijscontext waarin zij werken.

Bekwame leerkrachten bieden effectief en betekenisvol onderwijs dat leerlingen ondersteunt in hun cognitieve, sociale en morele ontwikkeling. Zij zijn in staat vakoverstijgend onderwijs aan te bieden. Zij weten basisvaardigheden te verbinden met kritisch burgerschap en digitale geletterdheid.

Bekwame leerkrachten signaleren de ondersteuningsbehoeften op individueel en op groepsniveau, met oog voor inclusief onderwijs en de specifieke diverse context van de eigen klas en de school(omgeving). Zij dragen actief bij aan het realiseren van gelijke kansen.

Bekwame leerkrachten zijn in staat om het netwerk waarvan zij deel uitmaken actief in te zetten ten behoeve van het welzijn, de ontwikkeling en het leren van de leerling.

Professionele identiteit van de leerkracht

Bekwame leerkrachten zijn autonome, flexibele, kritische en onderzoekende professionals. Zij leren diepgaand in samenwerking met anderen. Zij zijn verbonden met alle betrokkenen binnen hun professionele netwerk. Vanuit deze verbondenheid ontwikkelen zij hun professionele identiteit.

Deze professionele identiteit ontwikkelt zich eveneens in wisselwerking tussen het werken in de praktijk en de voortdurende kritische reflectie op het eigen handelen en overtuigingen daarin. Zo ontwikkelen bekwame leerkrachten een steeds scherper beeld van zichzelf als professional met een onderliggende visie op goed onderwijs.

Bijlage 3 • Implicaties visie voor het onderwijs

De volgende implicaties maken concreet wat onze visie betekent voor de inrichting van het onderwijs, de rol van studenten en docenten, de vormgeving van het curriculum en de verbinding tussen theorie en praktijk. Ze bieden houvast bij inhoudelijke en didactische keuzes en zorgen voor samenhang in het onderwijsaanbod, passend bij de complexe beroepspraktijk van de leraar. De implicaties zijn bedoeld als leidraad voor onderwijsontwikkelaars bij de vormgeving van het curriculum en voor opleidingsdocenten die het onderwijs in lijn met onze visie vormgeven.

1. Ons onderwijs kenmerkt zich door een **kennisrijk curriculum** waarin **vakintegratie** van de **basisvaardigheden** met de andere vakinhouden en een constante koppeling tussen theorie en praktijk centraal staat.
2. De basisvaardigheden zijn: pedagogiek, didactiek, taal/lezen, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid, kritisch burgerschap en levensbeschouwing.
3. We omarmen een kennisrijk curriculum dat zich richt op het vergaren van diepe kennis en brede kennis van de vakinhouden.
 - a. Studenten vergaren een algemene (basale) brede kennisbasis vanuit alle vakinhouden.
 - b. Studenten vergaren diepe kennis van de basisvaardigheden (PED, DID, T/L, R-W, DG, KB, LB) + de door hen gekozen verdieping/profilering (zie punt 4).
4. Ons onderwijs is gericht op het stimuleren van autonomie en persoonsvorming, waarbij aanstaande leerkrachten de ruimte krijgen om regie te nemen over het eigen leerproces. Dit betekent dat zij de mogelijkheid hebben om keuzes te maken en zich kunnen profileren op bepaalde kennis, passend bij het beroep. Onze studenten zullen zich verdiepen in door henzelf gekozen vakinhouden, passend bij hun persoonlijke en professionele identiteit als leerkracht. Ze worden hierin ondersteund door structuur en begeleiding, maar behouden controle over hun leerreis.
5. Pedagogische en didactische thema's vormen de basis voor de betekenisvolle kernconcepten waar ons curriculum rondom is vormgegeven, omdat we er met elkaar voor staan dat pedagogiek en didactiek als basis onder de vakinhouden liggen en altijd in samenhang met vakinhoudelijke vakken aangeboden dienen te worden.
6. We zetten praktijkgericht leren en authentieke beroepssituaties in om de verbinding tussen theorie en praktijk te versterken. De verbinding tussen theorie en praktijk moet altijd centraal staan in het onderwijsontwerp. Aanstaande leerkrachten moeten de mogelijkheid krijgen om kennis toe te passen in authentieke beroepssituaties en praktijkgerichte leersituaties, bijvoorbeeld tijdens stages en praktijkopdrachten.
7. Door basisvaardigheden te verweven in authentieke beroepssituaties, ontwikkelen onze studenten een breed perspectief op leren en lesgeven. Dit stelt hen in staat om vakoverstijgend te denken, basisvaardigheden niet als geïsoleerde kennis te zien, maar als een geïntegreerd geheel en onderwijs te bieden dat aansluit bij de diverse en complexe uitdagingen van de hedendaagse samenleving.

8. Binnen onze opleiding tot leraar basisonderwijs staat de ontwikkeling en het leerproces van de student centraal.

9. Docenten fungeren als opleidingsdocent i.p.v. alleen als vakdocent, wat betekent dat zij ook pedagogisch en didactisch onderlegd zijn en betreffende leeruitkomsten kunnen integreren in hun onderwijsinhoud.

10. Leeruitkomsten in fases. We werken vanuit de leeruitkomsten. Voor alle vakinhouden en vaardigheden zijn leeruitkomsten geschreven binnen de 5 landelijke leeruitkomstgebieden (Pedagogisch handelen, didactisch handelen, professionele identiteit, onderzoekend handelen en vakinhoudelijke en vakdidactische expertise) op basis van landelijke en wettelijke kaders (beroepsbeeld leraar, landelijke bekwaamheidseisen, landelijke kennisbasis, landelijke leeruitkomstgebieden).

- a.** Wij hebben vanuit onze visie op leren gekozen om onze leeruitkomsten concentrisch op te bouwen in twee of drie niveaus om zo doorlopende leerlijnen binnen de leeruitkomsten te creëren. (Constructive alignment)
- b.** Voor de leeruitkomsten van de basisvaardigheden (PED 1.1 1.2, DID 2.1 2.2 2.3, T/L 5.2, R-W 5.1, DG 5.3, KB 1.3, LB 5.4) en voor de leeruitkomsten binnen de leeruitkomstgebieden Professionele identiteit (3.1 3.2 3.3) en Onderzoeken handelen (4.1) geldt dat de leeruitkomsten zijn omschreven in drie niveaus; namelijk fase 1 (propedeutische fase jaar 1), fase 2 (jaar 2) en fase 3 (minor fase startbekwaamheidsniveau jaar 4).
- c.** Wij staan ervoor dat deze vakinhouden als basis liggen onder de rest van ons curriculum en kunnen daarom als lange leerlijn worden aangeboden en getoetst binnen ons curriculum.
- d.** Voor de overige vakinhouden geldt dat de leeruitkomsten zijn omschreven in twee niveaus; fase 1 en fase 2. Dit betekent dat deze vakinhouden op twee plaatsen binnen het curriculum aangeboden en getoetst zullen worden. Waar deze vakinhouden worden aangeboden en getoetst wordt weloverwogen besloten.
- e.** Voor veel vakinhouden betekent dit dat zij wordt aangeboden en getoetst in jaar 1 de propedeutische fase en in jaar 2. Voor de zaakvakken betekent dit dat hun leeruitkomsten op fase 2 niveau worden aangeboden en getoetst in jaar 3. Vele jaren ervaring van onze zaakvakken docenten laat zien dat studenten in jaar 1 en 2 niet altijd klaar zijn voor het gevraagde niveau van fase 2 waarin het veel gaat over onderzoekend leren (niet te verwarren met leeruitkomst onderzoekend handelen). Daarom zal fase 2 van de leeruitkomsten zaakvakken zijn plaats vinden in jaar 3.

11. We hanteren een vaste lijn in werkplekleren, omdat de wisselwerking tussen theorie en praktijk essentieel is om leerkrachten op te leiden die kunnen reflecteren op hun handelen - en dit kunnen aanpassen aan de veranderende onderwijscontext. De verbinding tussen theorie en praktijk vormt de kern van ons onderwijs. Wij begeleiden aanstaande leerkrachten om theorieën en concepten toe te passen in beroeps-relevante situaties op de opleidingsscholen. We integreren werkplekleren in het curriculum, waarbij aanstaande leerkrachten de kans krijgen om direct praktijkervaring op te doen in samenwerking met scholen en andere partners.

Locatie Alkmaar
Rubenslaan 2-6
1816 MB Alkmaar

T 020 - 613 70 79
W www.ipabo.nl
E info@ipabo.nl

Locatie Amsterdam
Jan Tooropstraat 136
1061 AD Amsterdam

Sociale media

juli 2025